

**МІНІСТЕРСТВО
АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ**

**Науково-методичний центр
аграрної освіти**

**ТЕХНОЛОГІЯ
ВИРОБНИЦТВА
ПРОДУКЦІЇ
ВІВЧАРСТВА**

ПРОГРАМА

Для аграрних вищих навчальних
закладів I-II рівнів акредитації із
спеціальності 5.09010201
"Виробництво та переробка
продукції тваринництва"

2011

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР АГРАРНОЇ ОСВІТИ

Затверджено
Науково-методичним
центром
4 квітня 2011 р.

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА
ПРОДУКЦІЇ ВІВЧАРСТВА**

ПРОГРАМА

ДЛЯ АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ІЗ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
5.09010201 "ВИРОБНИЦТВО ТА ПЕРЕРОБКА ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА"

2011

Україна
Волинська область
Рожищенський коледж Львівського
національного університету ветеринарної
медицини та біотехнологій ім. С.З.Гжицького
45100, м. Рожище, вул. Грушевського, 14

УДК 636/639

Укладач Гирич Л.В., викладач Маслівського аграрного технікуму ім. П.Х. Гаркавого Білоцерківського НАУ
Рецензенти: Кулик К.І., викладач Петрівського державного аграрного технікуму;
Кудель Н.М., викладач Золочівського коледжу Львівського НАУ;
Нагорна К.А., викладач Хомутецького ветеринарно-зоотехнічного технікуму Полтавської ДАА
Редактор Салмай Н.М.
Відповідальна за випуск Кириченко Г.Д.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програмою дисципліни “Технологія виробництва продукції вівчарства” передбачено вивчення технології виробництва продукції вівчарства (вовни, овчини, смушок, молока і м'яса) в господарствах різних форм власності.

Викладання дисципліни необхідно проводити з урахуванням сучасного менеджменту і маркетингу у вівчарстві, що забезпечують стабільність розвитку і високу конкурентоспроможність галузі.

Під час викладання матеріалу необхідно висвітлювати досягнення науки та інноваційних технологій.

Особливо слід акцентувати, що під час вивчення технології виробництва продукції вівчарства повинно бути досягнуто комплексне засвоєння студентами всіх технологічних процесів, які пов'язані з виробництвом продукції.

Важливе значення в засвоєнні теоретичного матеріалу дисципліни мають лабораторні та практичні заняття. Для кращого засвоєння навчального матеріалу і активізації пізнавальної діяльності студентів практичні заняття необхідно проводити в умовах виробництва, практикувати проведення навчальних занять із залученням науковців, керівників, спеціалістів підприємств, агроформувань, досвідчених виробників.

Під час занять необхідно звернути особливу увагу на питання техніки безпеки, пожежної безпеки, гігієни праці й особистої гігієни студентів та охорони біосфери від забруднень відходами вівчарських господарств.

Особливого значення при вивченні матеріалу дисципліни необхідно надати самостійній роботі. Мета якої – навчити студентів самостійно працювати з літературою, творчо сприймати навчальний матеріал та узагальнювати знання.

На самостійну роботу відводиться частина теоретичного матеріалу, нескладного за змістом і невеликого за обсягом.

Для кращого засвоєння навчального матеріалу необхідно застосовувати різні форми і методи навчання, використовуючи наочні посібники, технічні засоби, різні типи сучасної обчислювальної техніки.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- основні породи овець різного напрямку продуктивності, їх біологічні особливості та продуктивність;

- основні корми, норми годівлі і напування різних статевовікових груп овець;

- методику складання плану селекційно-племінної роботи;
- методи розведення овець.

Уміти:

- визначати потребу в баранах-плідниках;
- складати план парувань та окотів, визначати вихід приплоду;
- визначати потребу в кормах для маток і плідників у підготовчий і парувальний періоди;
- визначати потребу в кормах і підстилці для вівцематок у період окоту;
- кваліфіковано проводити парувальну компанію, окоти і вирощування молодняка, добір і підбір тварин відповідно до плану племінної роботи;
- проводити бонітування овець різних напрямів продуктивності;
- організувати стриження овець, класирування вовни, відгодівлю і нагул тварин;
- організувати повноцінну і економічно вигідну годівлю, утримання, підвищення продуктивності різних виробничих груп;
- розробляти заходи щодо подальшого розвитку і підвищення рентабельності роботи у вівчарстві;
- застосовувати нові форми організації праці;
- вести облік одержаної продукції і готувати її до реалізації.

Тематичний план є орієнтовним. При складанні робочої програми викладач може змінювати кількість годин, що відводиться на вивчення окремих тем, з обов'язковим зберіганням загальної кількості годин, передбаченої навчальним планом.

Внесені зміни повинні бути обговорені на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

Орієнтовний тематичний план

Назва розділу та теми	Кількість годин			Самостійне вивчення
	всього	теоретичні	лабораторні, практичні	
1	2	3	4	5
Вступ	2	2		
1. Біологічні, господарсько-корисні та конституційні особливості овець	12	6	2	4
1.1. Походження овець, їх біологічні особливості	4	2		2
1.2. Конституція, екстер'єр, інтер'єр, їх зв'язок із здоров'ям і продуктивністю овець	4	2		2
1.3. Породи овець	4	2	2	
2. Продукція вівчарства	10	4	2	4
2.1. Вовна та її властивості	6	2	2	2
2.2. Смушки і овчини	2	1		1
2.3. М'ясна і молочна продуктивність овець	2	1		1
3. Технологія відтворення, годівлі та утримання овець	8	4	2	2
3.1. Організація відтворення овець	4	2		2
3.2. Технологія утримання та годівлі овець	4	2	2	
4. Племінна робота у вівчарстві	12	6	2	4
4.1. Добір і підбір у вівчарстві	4	2		2
4.2. Методи розведення у вівчарстві	2	1		1
4.3. Бонітування овець	4	2	2	
5. Стриження овець	8	2	2	4
5.1. Організація стриження овець та реалізація вовни	4	2	2	
5.2. Механізація виробничих процесів у вівчарстві та ветеринарно-санітарне забезпечення вівчарських ферм	4	2		2
6. Організація і оплата праці у вівчарстві	2	2		
Всього	54	26	10	18

ВСТУП

Зміст, значення, завдання і методи вивчення дисципліни, зв'язок із іншими дисциплінами навчального плану та її місце серед інших сільськогосподарських і біологічних наук.

Розвиток вівчарства у світі. Світова культура вівчарства та розвиток вівчарства в Україні. Сучасні тенденції і напрями розвитку вівчарства. Менеджмент та маркетинг у вівчарстві. Екологія вівчарства.

1. БІОЛОГІЧНІ, ГОСПОДАРСЬКО-КОРИСНІ ТА КОНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ОВЕЦЬ

1.1. Походження овець, їх біологічні особливості

Походження та еволюція свійських овець. Дикі предки овець, доместикаційний процес.

Біологія, тривалість ембріонального розвитку та життя, господарське використання. Вік першого парування. Зовнішні і фізіологічні особливості. Стадність.

1.2. Конституція, екстер'єр, інтер'єр, їх зв'язок із здоров'ям і продуктивністю овець

Конституція овець її класифікація. Екстер'єр овець і методи його оцінки. Інтер'єр овець та методи його визначення. Зв'язок конституції, екстер'єру і інтер'єру з продуктивністю овець. Визначення віку овець по зубах.

1.3. Породи овець

Фактори щодо утворення, структура і основні особливості породи. Класифікація порід овець. План породного районування.

Історія створення і характеристика тонкорунних (вовнових, вовно-м'ясних і м'ясо-вовнових), напівтонкорунних (вовново-м'ясних, м'ясо-вовнових), напівгрубововнових, грубововнових (шубних, смушкових, м'ясо-сальних, м'ясо-вовново-молочних, м'ясо-вовнових) порід овець.

Практичне заняття 1

Вивчення порід овець.

Вивчити розміщення порід і породних типів овець в областях України (породне районування). Вивчити характеристику основних порід овець передбачених породним районуванням в Україні.

2. ПРОДУКЦІЯ ВІВЧАРСТВА

2.1. Вовна та її властивості

Текстильні волокна та їх класифікація. Поняття про вовну. Будова шкіри. Утворення і ріст вовни. Фактори, які впливають на утворення та інтенсивність росту шерстинок. Типи елементарних волокон вовни. Хімічні, гістологічні, фізико-механічні та технологічні властивості вовни.

Жиропіт вовни. Домішки вовни.

Види вовни: однорідна й неоднорідна; тонка, напівтонка, напівгруба і груба.

Руно, класифікування і сортування вовни. Вихід чистого волокна і реалізаційна ціна вовни. Первинна обробка, промислова переробка та використання вовни. Заготівельні і промислові стандарти (технічні умови) на вовну. Пакування, маркування і продаж вовни.

Лабораторне заняття 1

Вивчення різних типів шерстяних волокон.

Розділити зразок грубої вовни на ость, пух, перехідний волос і визначити відсоткове співвідношення різних типів шерстинок.

Розглянути під мікроскопом і замалювати гістологічну будову різних типів шерстинок. Визначення фізико-механічних та технологічних якостей вовни: тонини, довжини, звивистості, вирівняності, міцності, кольору, блиску, розтяжності, еластичності тощо.

Вивчення різних видів вовни і будови руна у овець різного напрямку продуктивності.

2.2. Смушки і овчини

Поняття про смушок. Особливості розвитку волосяного покриву у смушкових ягнят. Зоотехнічна класифікація завитка. Види смушок. Основні властивості смушку. Фактори, які впливають на якість

смушку. Заготівельні стандарти на смушку. Забій ягнят. Зняття смушок та їх первинна обробка (консервування). Шляхи збільшення смушкової сировини на Україні.

Характеристика овчин. Вимоги, які ставлять для вовнового покриву хутрових і шубних овчин. Властивості овчин. Техніка забою і знімання шкур. Способи консервування овчин. Фактори, які впливають на товарну цінність і якість овчин. Заготівельні стандарти на овчини.

2.3. М'ясна і молочна продуктивність овець

Оцінка м'ясної продуктивності овець. Вплив різних факторів на кількість і якість баранини.

Шляхи збільшення виробництва баранини і поліпшення її якості.

Молочна продуктивність овець. Хімічний склад молока, технологічні властивості. Дойння овець. Основні фактори, що впливають на молочну продуктивність.

Характеристика основних продуктів, які одержують з овчого молока.

3. ТЕХНОЛОГІЯ ВІДТВОРЕННЯ, ГОДІВЛІ ТА УТРИМАННЯ ОВЕЦЬ

3.1. Організація відтворення овець

Статева і господарська зрілість овець. Підготовка маток і баранів для парування. Види, організація і техніка парування. Штучне осіменіння та його значення.

Шляхи підвищення плодючості маток. Організація і проведення окоту. Підготовка приміщень і маток до окоту.

Формування сакманів. Вирощування ягнят.

3.2. Технологія утримання та годівлі овець

Структура стада овець. Формування отар. Системи утримання овець у різних регіонах і їх характеристика. Основні корми для овець. Нормована годівля овець. Особливості годівлі дорослих тварин і молодняку.

Годівля та утримання овець у стійловий період. Приміщення овець і основний інвентар. Складання кормового плану для вівцеферми.

Механізація та утримання овець влітку.

Годівля та утримання овець влітку.

Види пасовищ. Підготовка тварин до пасовищного утримання.

Правила випасання. Напування овець на пасовищі.

Нагул овець, основні параметри технології інтенсивної відгодівлі овець.

Практичне заняття 2

Годівля різних статевих-вікових груп овець.

Скласти та проаналізувати кормовий раціон для ремонтного молодняку овець різних виробничих напрямів.

4. ПЛЕМІННА РОБОТА У ВІВЧАРСТВІ

4.1. Добір і підбір у вівчарстві

Генетико-популяційні параметри продуктивності овець. Масовий (класний) та індивідуальний відбір.

Методи підбору (добору): однорідний, різнорідний; індивідуальний, груповий.

4.2. Методи розведення у вівчарстві

Чистопородне розведення овець. Схрещування, умови і мета застосування різних методів схрещування. Гібридизація.

4.3. Бонітування овець

Особливості бонітування овець. Вибір ознак бонітування. Класи овець, ранги селекційної диференціації овець. Індивідуальне і класне бонітування овець.

Бонітувальний ключ. Організація бонітування овець. Планування селекційної роботи: план племінної роботи з породою, план племінної роботи по вівцефермі господарства, план племінної роботи на товарній фермі. Племінний облік у вівчарстві. Мічення овець.

Практичне заняття 3

Бонітування овець.

Вивчення і проведення класного та індивідуального бонітування овець різних порід і напрямів продуктивності.

Записати в зошити бонітувальним ключем оцінку овець і розшифрувати записи бонітувального ключа.

5. СТРИЖЕННЯ ОВЕЦЬ

5.1. Організація стриження овець та реалізація вовни

План проведення стриження овець. Підготовка стригального пункту і овець до проведення стриження. Строки і порядок проведення стриження овець.

Методи стриження. Класифікування, пакування і організація продажу вовни.

Практичне заняття 4

Вивчення технології стриження овець. Освоєння прийомів швидкісного методу стриження овець, класифікування, пакування, маркування вовни згідно з нормативними вимогами до сортів.

5.2. Механізація виробничих процесів у вівчарстві та ветеринарно-санітарне забезпечення вівчарських ферм

Механізація виробничих процесів у вівчарстві: механізація процесу годівлі і водонапування; прибирання гною; стриження овець; профілактичного купання овець і дезінфекції приміщень.

Ветеринарно-санітарні вимоги при проектуванні та спорудженні вівчарських ферм. Ветеринарно-санітарний захист вівцеферм та загальні принципи профілактики хвороб овець. Гігієна праці і техніка безпеки у вівчарстві.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ І ОПЛАТА ПРАЦІ У ВІВЧАРСТВІ

Форми організації праці у вівчарстві. Обов'язки чабанів і робітників з догляду за вівцями. Розпорядок дня.

Оплата праці вівчарів за різних форм організації праці. Матеріальне стимулювання праці у вівчарстві. Підвищення рентабельності галузі вівчарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Даниленко Г.К., Топиха Н.І., Кулик В.В. та ін. Вівчарство. – К.: Урожай, 1989.
2. Інструкція ведення племінного обліку у вівчарстві та козівництві. – К., 2003.
3. Кулик В.В. Інтенсивні технології у вівчарстві. – К.: Урожай, 1990.
4. Племінні ресурси України / Упорядники Ю.Ф.Мельник, М.І.Агафонов. – К.: Аграрна наука, 1998.
5. Басовський М.В., Буркат В.П., Віннічук Д.І. та ін. Розведення сільськогосподарських тварин / За ред. М.В. Басовського. – Біла Церква: Білоцерк. Держ. аграр. ун-т, 2001.
6. Сухарльов Б.О., Дерев'янка О.П. Вівчарство. – Х.: Еспада, 2003.
7. Бусенко О.Т., Соколюк В.Т., Штомпель М.В. та ін. Технологія виробництва продукції тваринництва: підручник / За ред. О.Т.Бусенка. – К.: Аграрна освіта, 2001.
8. Вівчарство / За ред. Степанова Д.Г. – К.: Урожай, 1980.
9. Целютін В.К., Кротов А.А. Вівчарство. – К.: Урожай, 1989.
10. Штомпель М.В., Вовченко Б.О. Технологія виробництва продукції вівчарства. – К.: Вища освіта, 2005.

Підписано до друку 25.03.2011 р.
Умов. друк. арк. 0,5
Наклад 93 прим. Зам. № 153

Редакційно-видавничий відділ
Наукметодцентру аграрної освіти
Міністерства аграрної політики
та продовольства України
Технікумівська, 1, смт Немішаєве
Боролянського Київської
тел. 04577-41-2-69

Свідцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 1310